

Notes

Notes per a la recent història cultural catalana. Mn. Fèlix Quer i Cassart, llatínista i poeta sabadellenc

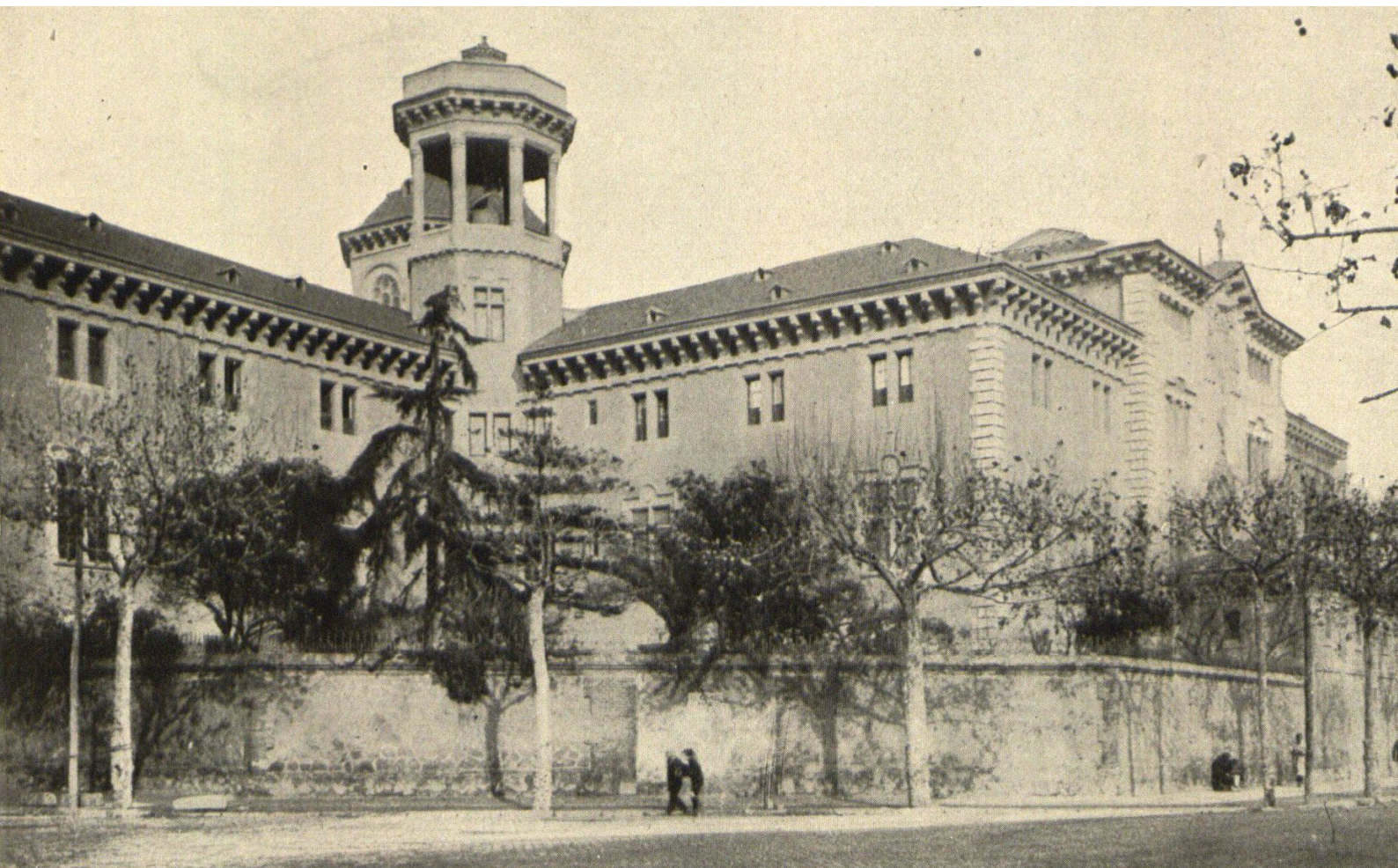
228

Jesús Alturo Perucho

La maledicció de Sísif, condemnat a l'esforç, tan incessant com inútil, de pujar al cim d'una muntanya una pesada roca, que, tot just hi arribava, tornava a rodolar costera avall, sembla tenir continuïtat damunt els qui s'afanyen a posar en lletra impresa la seva pròpia creació literària o bé la d'altri tot editant-la. I és que, amb el temps, tot escrit no inclòs en l'imperatiu cànon escolar retorna inevitablement a la categoria d'inèdit, ja sigui perquè les edicions esdevenen introbables, ja sigui perquè els textos es fan fonedissos en la memòria, sempre làbil, dels lectors. Sense que calgui recordar ara que, sovint, en l'ineludible oblit, no poc hi sol tenir a veure la conjura del silenci, tan pròpia, sobretot, dels coetanis que volen figurar, ells sols, entre els més egregis del seu temps, i que, en efecte, tan eficaç es mostra per a esborrar l'obra i el nom de qui pot fer ombra.

Mn. Fèlix Quer i Cassart fou poeta en català i professor de llatí, això és, conreà una llengua agonitzant i n'estudià i n'ensenyà una altra de morta, amb el propòsit últim de tractar amb major fonament i d'exposar amb més precisa propietat temes preferentment religiosos i de devoció mariana:

ja es veu, doncs, que treballava per a un auditori immensament minoritari. I, tanmateix, ens deixà una obra no extensa, però tampoc exempta d'un cert valor i d'interès, si més no, històricocultural i diacrònic. Ultra d'algunes gramàtiques llatines,¹ de profit pràctic, si encara la llengua del Laci mereixés la nostra aplicació, fou autor d'un laboriós *Diccionari de la rima catalana*,² consagrat, com fou constant costum en ell, a la Verge Maria “com una altra mostra de l'afecte que per Vós sent l'autor” i “fruit d'una intensa paciència que l'amor ha fecundada”; és per això que, per tal de concloure'n la redacció, hagué de demanar dispensa d'assistir a les Conferències teològicomorals de la Clerecia de 1920 “*estando ocupado en la publicación de un trabajo literario de mucha extensión, el cual requiere intensidad de estudio y tiempo*”,³ no ajudat, a més, per la bona salut necessària, car, ja abans, el 1915, “*no sintiéndose con fuerzas físicas bastantes*”, s'havia vist obligat també a presentar la dimissió com a catedràtic del Seminari Conciliar de Barcelona,⁴ on es dedicava a la tasca de “*desasnar a sus alumnos*”⁵ tot instruint-los en el coneixement de la llengua llatina i de la preceptiva

Fotografia 1. Seminari Conciliar de Barcelona, on Mn. Fèlix Quer fou catedràtic. Autor: Ribera. Fotografia extreta del llibre El arquitecto Elías Rogent, Barcelona: Asociación de Arquitectos de Cataluña, 1929, p. 132 (UAB).

1 *Sintaxis latina práctica racional*, por Félix Quer y Cassart. Pbro., Catedrático del Seminario Conciliar de Barcelona, [s.n.]: Imprenta de S. Asmarats-Casanovas, 1904. El seguí un *Tratado de Filología latina*, obra declarada de texto para los alumnos de tercer curso de latín por el Ilmo. Sr. Rector Dr. D. Ricardo Cortés, Obispo de Eudoxia y Auxiliar de esta Diócesis, Barcelona: Tipografía Catalana, 1907. I encara publicà una *Gramática latina racional práctica*, Barcelona: Imp. Lit. Suárez, 1914, amb l'acostumat davantal per “*A todos mis profesores de gramática latina*”, en què palesa una pessimista visió d'alguns estudiants, que, com veurem, no serà l'única vegada que la manifesti. Diu ara: “*Permitidme solo que prevenga la dificultad que asoma ya por el exterior de vuestra razón. Esta gramática no van a entenderla los alumnos, direis, luego de haberla leído. Claro –prosigueix–, no la entenderá el grupo neutro de escolares que padecemos en las clases, pero consolaos porque estos no entienden método alguno. En cambio los demás, con vuestra guía, gozarán de la estructura de*

la sintaxis latina y vosotros hallareis algun deleite también entre la aridez de la asignatura. Y basta de tratar de mi libro –conclou–, que no soy mercader que enaltezca mi mercancía. Rollizo o anémico es mi hijo. Ahí le teneis, ponedle el calificativo que os parezca y no reñirá con vosotros”.

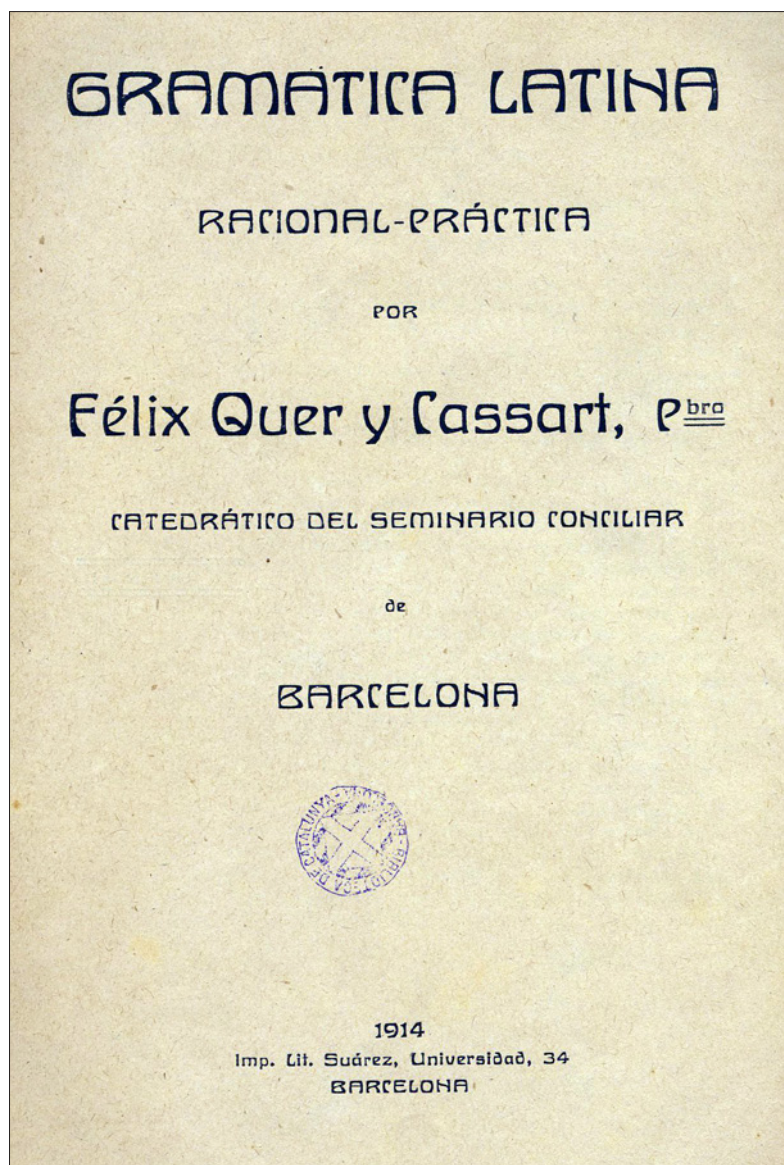
2 Publicat el 1921, sense nom de lloc ni especificació de data, però.

3 Així ho féu, en efecte, en lletra del 16 de gener de 1920 adreçada, quan era capellà del Reial Monestir de Santa Isabel de Sarrià, al president de les Conferències Eclesiàstiques. Tota la documentació original aquí esmentada es conserva en els fons en procés de catalogació de l'Arxiu Diocesà de Barcelona.

4 En instància adreçada ara al bisbe de Barcelona el 12 d'octubre de 1915.

5 Així ho considerava el mateix 12 d'octubre de 1915, quan, prèviament, havia presentat la dimissió com a professor de llatí del Seminari Conciliar al Dr. Francesc Mir, governador eclesiàstic del bisbat.

Figura 1. Coberta i pròleg de la Gramatica Latina, Barcelona: Imp. Lit. Suárez, 1914.

literària, activitat que exercí amb “celo y diligencia”, segons li reconegué el seu bisbe, Mons. Enric Reig i Casanova.⁶

Però qui es recorda avui dels seus florits poemaris *Verger devot*,⁷ *Flors místiques*,⁸ *Flors de tardor*⁹ o *Flors i poncelles*?¹⁰ Potser algun erudit vagarós, tal vegada qualche amador de les lletres pàtries. Però de l'actual majoritari desinterès per l'home i l'obra, prou il·lustratiu resulta, al meu parer, el fet que tant el modern *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*¹¹ com el recentíssim *Diccionari de la*

*literatura catalana*¹² es limitin, en l'entrada del seu nom, a reproduir *ad pedem litterae* el que ja deia el 1978 la *Gran Enciclopèdia Catalana*,¹³ sense afegir-hi ni l'esforç mínim d'esbrinar l'any de la seva mort, que l'*Enciclopèdia* posa en interrogant, com el *Diccionari de literatura*, i el *Diccionari d'història* –única novetat– el deixa en el tan ampli com imprecís segle xx. Quedi constància, per això, que Mn. Quer traspassà a la parròquia de Sant Josep de Badalona, a les quatre de la matinada del 12 de maig de 1924, als 62 anys.

A todos mis profesores de gramática latina

Han transcurrido, profesores míos, diez años, desde la primera edición de mi sintaxis práctica-racional. Entonces os decía: «Lo que da carácter y finalidad propia al presente libro, no es la parte preceptiva, que puede hallarse en todas las gramáticas habidas y por haber, sino el método y la parte racional o demostrativa, que la diferencia de las demás.

»Vosotros, a quienes va dedicado, juzgaréis de su utilidad.

»En cuanto a mi propósito es bien claro y a nadie se ocultará, ya que en todas las páginas del libro consta y de todas ellas se desprende: *Destruir la rutina*.»

Diez años pues de experiencia, añadida a la adquirida casi en otros tantos, pueden servir de estímulo al menos enamorado de un método que ha dado felices resultados.

Ya me dispensais el delantal de alabanzas, que la rutina hace imprimir delante una segunda edición. Así os evitaré aquella sonrisa que caería sobre mi candidez, si existiera. Permitidme solo que prevenga la dificultad que asoma ya por el exterior de vuestra razón. Esta gramática no van a entenderla los alumnos, direis, luego de haberla leído. Claro, no la entenderá el grupo neutro de escolares que *padecemos* en las clases, pero consolaos porque estos no entienden método alguno. En cambio los demás, con vuestra guía, gozarán de la estructura de la sintaxis latina y vosotros hallareis algún deleite también entre la aridez de la asignatura. Y basta de tratar de mi libro, que no soy mercader que enaltezca mi mercancía. Rollizo o anémico es mi hijo. Ahí le teneis, ponedle el calificativo que os parezca y no reñirá con vosotros

El Autor.

Barcelona 1914.

231

6 Així ho reconegué, en efecte, el susdit bisbe el 18 d'octubre del mateix 1915 en acceptar la seva dimissió.

7 Amb el subtítol *Poesies dedicades a la Verge Maria*, Barcelona: Litografia Estampa, [s.a.].

8 Amb el mateix subtítol de *Poesies dedicades a la Verge*, Barcelona: Editorial Perelló, 1918.

9 Subtitulades igualment *Poesies dedicades a la Verge Maria*, Barcelona: Tipografia Salessiana, 1919.

10 Amb l'acostumat subtítol *Poesies dedicades a la Verge Maria*, Barcelona: Escola Tipogràfica Salessiana, 1922. Els exemplars impresos que hom conserva d'aquests poemaris a la Biblioteca Nacional de Catalunya contenen diverses correccions autògrafes de l'autor.

11 Volum 3, Barcelona, 2001, *sub voce*.

12 Dir. À. BROCH, *Enciclopèdia Catalana*, Barcelona, 2008, s. v.

13 Vol. 12, Barcelona, 1978, p. 232-233, en la veu corresponent signada per A. Pladevall.

Vet aquí, d'altra banda, la transcripció del seu *curriculum vitae* enviat el 1898 al seu ordinari i copiat de la seva pròpia mà, que ens donarà més dades sobre ell. Diu així:

En cumplimiento á lo mandado por V. E. I. en el Boletín Eclesiástico, último publicado, el infrascrito Catedrático del Seminario Conciliar de esta Diócesis, vecino de la calle de Córcega, de la parroquia de Jesús de Gracia, n.º 65, 1.º, Declara, ser natural de Sabadell, parróquia de S. Félix, contando á la sazón 37 años, 21 Febrero 1862.

Tener aprobadas todas las asignaturas del plan completo de este Seminario de Barna, dónde cursó; y haber tenido las Conclusiones públicas de Teología en el curso de 1882 á 1883, tomando el grado de Bachiller en la propia facultad en el Seminario de Barcelona y el de Licenciado, en Valencia á 23 Júnio de 1887.

Ser ordenado de Presbítero en diciembre de 1886, con título pro servitio Ecclesiae, en ésta misma Diócesis.

Haber servido como Coadjutor las parróquias, de Capellades desde Enero de 1887 á Júnio 1889; de S. Vicens dels Horts, desde esta fécha, á Júnio del 1890; de S. Feliu de Llobregat desde esta fecha, á Júnio de 1891; y de S. Agustín de Barna, desde esta fecha, á 1 Enero 1892.

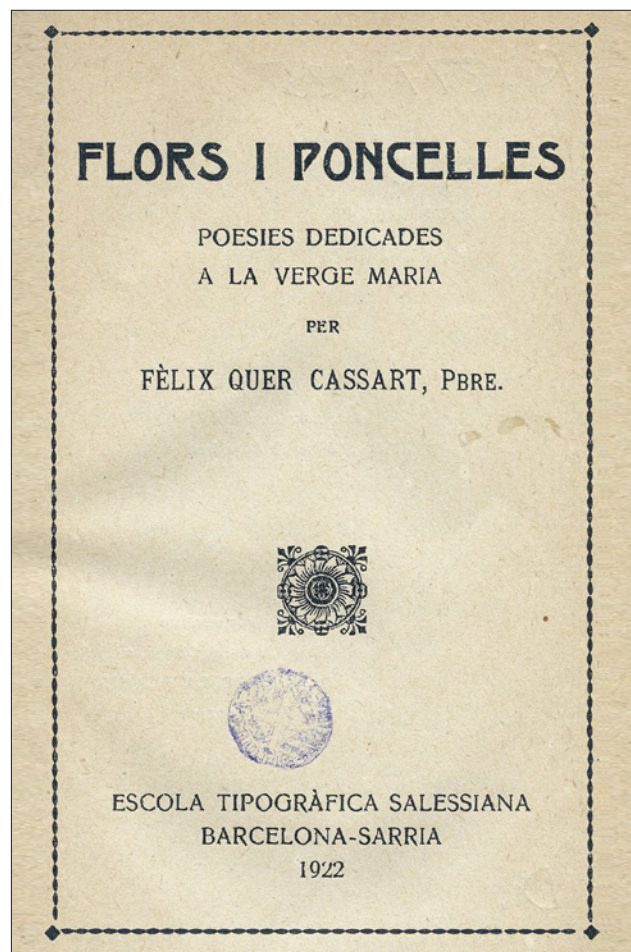
Haber servido como Regente de Masllorens, desde 1 Enero de 1892 á Diciembre de 1893; como Ecónomo Arcipreste de S. Celoni desde esta fecha, á Júnio de 1897; como Ecónomo, Deán y Arcipreste de Granollers, desde este fecha, á Setiembre del mismo 97; y como Regente y Ecónomo de S. Esteban de Castellar, desde esta fecha, á Mayo de 1898.

Haber sido nombrado en Mayo de 1898, Capellan del Asilo del Buen Pastor y en Octubre del propio año Catedrático del Seminario Conciliar, que actualmente desempeña, enseñando el segundo Cúrso de Latin.

Las Licencias ministeriales son duraderas á voluntad del Sr. Obispo, por tiempo ilimitado, dadas á 12 Enero de 1898.

Barcelona 25 Octubre 1899.

Per un altre document del 8 de febrer de 1916, d'altra banda, sabem també que fou professor de Perfecció de Llatí, Retòrica i Poètica des del 6 de setembre de 1911, capellà del Reial Monestir de Santa Isabel de Sarrià des del 8 d'abril de 1915, censor d'ofici des del 12 de maig del mateix any, confessor ordinari del Reial Monestir de Santa Isabel des del 17 de maig i delegat episcopal i superior del Bon Pastor des del 6 de maig de 1915 també.

Però més útil serà potser de recordar que els seus versos, certament sempre reiteratius, tant des del punt de vista temàtic com formal, sovint amb limitada varietat lèxica, de vegades amb escassa fluïdesa verbal i freqüentment amb poca musicalitat, són, tanmateix, tostemps ben sincers i sentits, i procuren algun moment d'efectiva emoció, fruit del seu tothora pietós amor per la Verge Maria, a qui dedicà, com hem vist, ben de cor, tota la seva obra gramatical i literària. I sense condemnar, sinó per pròpia voluntat, féu del "pujar i baixar la flairosa

14 Així ho diu a la dedicatòria a la Verge del seu poemari *Flors i poncelles*.

15 Versos del poema "Fadiga", dins *Flors i poncelles*, p. 61.

16 Paraules de la seva endreça a la Verge Maria del llibre de poemes *Verger devot*.

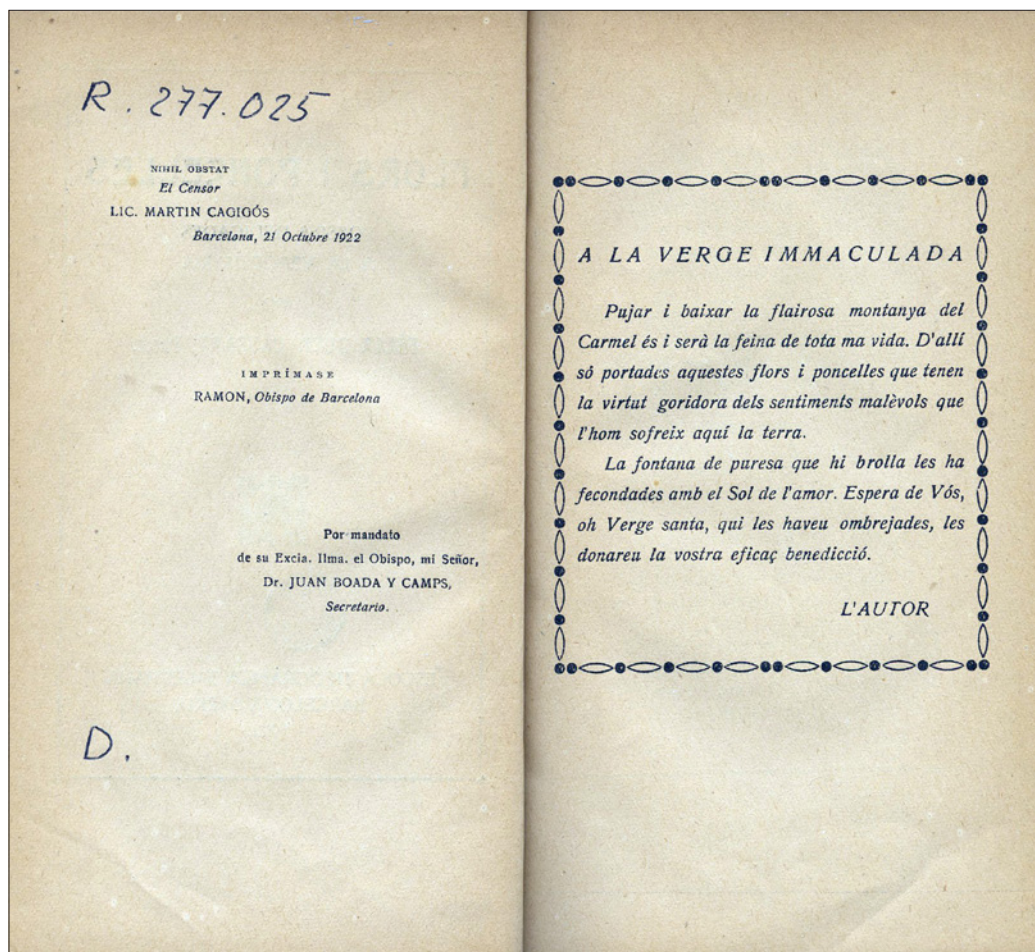

Figura 2. Coberta i pròleg del poemari Flors i Poncelles, de 1922.

233

montanya del Carmel”¹⁴ la feina de tota sa vida, conhortat amb les seves pròpies paraules:

“Per l’escala de l’amor
no et cansi mai la pujada,
ni el fadic dongui tristor
a ton ànima cansada”,
car
“Al bell cim hi ha l’esclat
de puresa immaculada;
ja l’ovira el cor cansat;
propera és la reposada.”¹⁵

Mn. Quer, segons pròpia declaració, “aplegades eixes poesies, com un esplai de mon cor, jamai foren sortides del reclus humil de mos papers, a no esser l’empena

donada a mí i a elles per alguns amics que porten un nom il·lustre en el camp de les lletres catalanes. Així i tot, jo vull que no pertanyin a eix camp de la literatura”.¹⁶ I, certament, no escriví amb ploma d’àguila, perquè no li fou concedida tan alta volada, però aprofità, sens dubte, els seus innegables talents, sobretot quan emmotllava el seu numen poètic dins els patrons clàssics; llavors naixien les seves flors més perfumades, més que més si rebien els flairosos aromes verdaguerians.

El nostre poeta constitueix, sens dubte, abans que res un excel·lent exemple de la bona i superior formació humanística dels eclesiàstics d’antany, mercès a la qual hom excel·lia entre els més grans quan acompanyava la vera inspiració, i fins hom podia esdevenir un digne i meritori escriptor quan no s’hi ajuntava una gran facilitat natural. ●